

Een brokje historie uit het Zennedal 14

Uit de oorlogsjaren

Op 2 Augustus 1914, ten 19 ure, ontving België het Duitse ultimatum: "Vrije doortocht of oorlog". De Koning riep zijn ministers bijeen, en den volgenden dag wees hun antwoordden schandelijken eisch af. Den 4en ten 6 ure, verklaarde Duitschland ons den oorlog en deed dezelfde dag nog een inval bij Gemmenich. De Koning nam in allerhaast het opperbevel over het leger. Luik viel op 8 Augustus, doch de forten hielden stand tot en 15en. Ten prijze van bloedige verliezen bezetten de Duitschers Tongeren, Tienen, Aarschot, Diest, Namen. Onze troepen, door machtige legerkorpsen aangevallen, weken terug tot binnen de vestingen van Antwerpen. Van hieruit werden drie groote uitvallen gedaan: a) op Hofstade, Weerde, Zemst, Epegem en Elewijt; b) aan de Dijle, ten einde de spoorweg Brussel-Luik onbruikbaar te maken. Zoo werd de waterleiding van Boutersem vernield, waardoor de voedselvoorziening der Duitschers ten zeerste vertraagd werd. We verloren er meer dan 8000 man; c) op Dendermonde, ten einde den naderenden aftocht te verzekeren.

Een eerste uitval werd dus gedaan in de richting van onze streek. Dit gebeurde den 25 Augustus 's morgens. In het Weerdeveld lagen de Duitsschers ingegraven, eenigszns gedekt door den bergrug der spoorlijn. De sector welke door de Belgische troepen werd beschoten was afgebakend door den Brusselschesteenweg over Zemst en den Tervurensteenweg over Elewijt, waar de vijand zich ook sterk had ingegraven. Na den middag trokken zij terug over de Zenne en lieten Weerde liggen. Pas was de laatste Duitse soldatenpas gedooft of de onzen trokken vooruit en na enkele oogenblikken waren ze volop aan het vuren. Tot tegen den avond weerklonk het geweervuur en kanongebulder. De onze waren ook de Zennebrug overgetrokken om den vijand aan te vallen. Ondertusschen waren de meeste bewoners der omstreken gevlucht. Ze hadden de wijk genomen naar Mechelen of Hombeek. De achtergeblevenen hadden zich schuil gehouden in kelders of kuilen.

Van belang zijn ook enkele zaken welke voorgevallen zijn op 21 Augustus. Acht Duitse paarden werden door enkele inwoners aangetroffen op den openbaren weg. De soldaten welke ze bereden waren te Mechelen gedood. Heer Coenen, burgemeester der gemeente Weerde, had ze op een privaten eigendom gezet, teneinde alle moeilijkheden te vermijden. Doch de Duitschers waren dit rap te weten gekomen en een wacht werd gestuurd om den burgemeester aan te houden. Deze hield staande dat de soldaten te Weerde niet aangevallen waren, en na de noodige bewijzen geleverd te hebben mocht hij vertrekken... onder geleide van een onderofficier en vijf soldaten om de paarden terug te bezorgen. Enkele dagen later werd hij opnieuw aangehouden omdat er in zijn woonhuis wapens en munitie gevonden waren. (1)

Weerde heeft veel te lijden gehad van de Duitschers; een 40-tal woningen werd de prooi der vlammen, alsook de kerk welke men enkele maanden te voren hersteld had. De toren werd heelemaal afgeschoten, het grootste deel van het dak der midden- en zijbeuken werd door brand vernield. Het kasteel en de Weerdemolen, zoo heerlijk gelegen tusschen bloemen en groen, werd stukgeschoten. De eigenaardige toren der sluis werd op onherstelbare wijze verwoest. Het dak, de groote schoven, zij- en achtergevel zijn verdwenen. De voorzijde alleen

met den rechterzijgevel bleef behouden. Gelukkig, anders ware er geen sprake meer geweest van die oude sluis, zoo dikwijls geborsteld door de schilders en opgenomen door fotografen.

Een 70-tal Weerdenaren waren ook bij het leger ingelijfd. Zes zijn gevallen en hebben hun leven moeten geven, na maanden, jaren geploeter in de modder der loopgraven. Ook Eppegem is sinds de oorlogsjaren bekend geworden. Het anders zoo rustig dorpje heeft veel te lijden gehad, inzonderheid het gehucht "den Dries". Geheel deze streek was doorweven met loopgraven en bloedige veldslagen hebben er plaats gehad; geen enkel huis was nog bewoonbaar, de meeste waren door het vuur verwoest. (2). Van de 305 huizen welke er te Eppegem stonden waren er slechts 129 elke ongeschonden uit den strijd kwamen.

Ongeschonden ... laat ons liever zeggen, waren nog bewoonbaar. De kerk welke nog maar pas hersteld was (in 1910) werd tot puin geschoten. "Tout Bruxelles –zegde Cosijn –a entrepris ce pèlerinage à l'époque de l'occupation Allemande et a vu le village ravagé per la mitraille ou l'incendie. Qui ne se souvient de l'aspect lamentable que présentait le village après ces terribles journées?". De soldaten welke te Eppegem en omgeving sneuvelden werden begraven op het militair kerkhof welk opgericht werd op het gehucht "Molenhoek". Twee kasteelen gingen ook in de vlammen op: "Eetvelde" en "Wolfslinde".

Te Zemst werden 27 woningen vernield en 18 inwoners vermoord, waaronder twee jongelieden, welke levend verbrand werden nadat handen en voeten waren afgehakt. De kerk werd heelemaal verwoest. Te Elewijt werden verschillende bewoners der omstreken gedurende enkele dagen in de kerk opgesloten. Op 25 Augustus werden vier burgers gefusilleerd in een hoeve nabij het Steen gelegen, waaruit de Belgische soldaten geschoten hadden. Den 28^e werd de kerk geplunderd en liet men de toren in de lucht vliegen. De Duitschers plunderden van 19 tot 24 Augustus ook het dorp Hofstade; zes Hofstadenaars werden gedood; den 25 Augustus namen de aanvallers verscheiden inwoners gevangen welke voor hen uit moesten gaan bij een aanval tegen de Belgische troepen.

Vele huizen werden reeds tijdens de bezetting herbouwd, andere bleven liggen tot na den oorlog.

Het provinciaal comiteit van Brabant, gesticht einde 1914 om de beproefde families ter hulp te komen, liet op 28 Februari 1915 een verslag verschijnen, waarin de toestand der bewoners volledig geschetst werd. In onze provincie werden 5.042 huizen vernield, welke meestal toebehoorden aan niet-gefortuneerden. 16.486 woningen werden geplunderd, 837 burgers werden vermoord en 2.112 als krijgsgevangenen naar Duitschland gevoerd. Meer dan 100.000 werklieden hadden geen bezigheid.

De ontzettende rampen welke de oorlog van 1914 -'18 ons meebrachten waren ook al spoedig vergeten. Landbouw en nijverheid herleefden, verwoeste dorpen en steden herrezen uit hun puinen. De oorlogstoestanden brachten ook veel stoffelijke verbeteringen. Er ontstond meer samenhoorigheid om de werkbelangen te verdedigen. Er ontstonden talrijke beroepsverenigingen, mutualiteiten, syndicaten ter verdediging van landbouw-, mijn en fabriekswerklieden.

A.V.A

- (1) Deze wapens hoorden toe aan de burgerwacht, alsook verscheidene kleedingstukken.
- (2) Ook "De Schrans", 'n oude hoeve, werd verwoest'. Deze toponiem komt van "schransen". ("schanzen" n.v.d.r.) Het waren versterkingen, in 1580 door de Brusselaars te Eppegem opgericht om het kanaal van Willebroek tegen de verwoede aanvallen der Mechelaars te verdedigen.